

ADVOKATFIRMAN
Arne de Bourgh

HÖGSTA DOMSTOLEN
JS 14
INKOM: 2021-07-21
MÅLNR: T 4623-21
AKTBIL: 1

Högsta Domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Inges till Svea hovrätt

Överklagande

Kärande: Masoud Tajallaei, 660923-3793
Allmogevägen 2
743 81 BÄLINGE

Ombud: Advokat Magnus Nyström
Advokatfirman Arne de Bourgh
Box 2174
750 02 UPPSALA
tel: 018-50 59 90

Svarande: Länsförsäkringar Bank AB, 516401-9878
Tegeluddsvägen 11-13
106 50 STOCKHOLM

Saken: Ansvar för obehöriga transaktioner; fordran

Lagrum: lagen (2010:751) om betaltjänster, kap 5A, 3 §

Överklagad dom: Svea hovrätts dom den 23 juni 2021 i mål nr T 8893-20

I egenskap av ombud för Masoud Tajallaei får jag härmed överklaga hovrättens dom enligt följande.

Tel
018-50 59 90

Fax
018-50 59 00

Plusgiro
1074427-4

Bankgiro
5253-9061

Hemsida
www.advokatadb.se

Adress
Box 2174
75002 Uppsala

1. YRKANDEN

- 1.1 Masoud Tajallaei yrkar att Högsta Domstolen med undanröjande av hovrättens dom, förpliktar Länsförsäkringar Bank Aktiebolag att till Masoud Tajallaei betala 385 000 kronor, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på beloppet från den 5 november 2019 till dess betalning sker.
- 1.2 Masoud Tajallaei yrkar att Högsta Domstolen med undanröjande av hovrättens dom, förpliktar Länsförsäkringar Bank Aktiebolag att till Masoud Tajallaei betala dennes rättegångskostnader i tingsrätten med 112 500 kronor, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 3 juli 2020 till dess betalning sker.
- 1.3 Masoud Tajallaei yrkar att Högsta Domstolen med ändring av hovrättens dom förpliktar Länsförsäkringar Bank Aktiebolag att ersätta hans rättegångskostnader i hovrätten med 24 500 kronor, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 juni 2021 till dess betalning sker.
- 1.4 Masoud Tajallaei yrkar ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta Domstolen med ett belopp som anges senare.

2. GRUND FÖR YRKANDENA

Obehöriga transaktioner om sammanlagt 397 000 kronor har gjorts från Masoud Tajallaeis konto hos Länsförsäkringar Bank AB.

Masoud Tajallaei är konsument och har genom grov oaktsamhet åsidosatt sina skyldigheter mot banken, men han har inte handlat särskilt klandervärt, varför han inte skall behöva ansvara för hela beloppet (Betaltjänstlagen, kap 5A, 3§).

3. UTVECKLANDE AV TALAN

Masoud Tajallaei (Tajallaei) har konto hos Länsförsäkringar Bank AB. På kontot hade han sina livsbesparingar. Torsdagen den 2 augusti 2018 blev Tajallaei uppringd av en person som uppgav att han hette Andreas Wennergrund Elchian (Andreas) och ringde från SEB säkerhetsavdelning. Skälet till att man kontaktade Tajallaei, enligt Andreas, var att denne inte hade besvarat ett brev angående GDPR, som banken skickat för en tid sedan. Tajallaei som inte hade fått något sådant brev frågade Andreas vad han skulle göra nu. Andreas uppgav att han måste gå till banken och lösa det där. När Tajallaei undrade om det fanns något enklare sätt eftersom Tajallaei befann arbetade dagtid, svarade Andreas, efter att ha konsulterat sin närmaste chef, att han möjligen kunde lösa det över telefon. För att säkerställa att Tajallaei verkligen var Tajallaei var han dock tvungen att legitimera sig via bankid. Genom att låta Tajallaei själv föreslå lösningar lyckades bedragarna skickligt manipulera Tajallaei att lämna ifrån sig tillräckligt med information för att de skulle kunna skapa ett nytt bankid, utan Tajallaeis medgivande eller vetskap. Tajallaei misstänkte aldrig för ett ögonblick att det skulle kunna vara fråga om ett bedrägeri.

Med hjälp av det bankid som bedragarna hade lyckats skapa överförde de, via swish, ett sammanlagt belopp om 150 000 kronor. Dagen därefter överförde de sammanlagt 247 000 kronor från Tajallaeis konto i Länsförsäkringar Bank AB. Samtliga uttag har skett utan Tajallaeis godkännande och vetskap. Fråga är om obehöriga uttag gjorda av mycket skickliga bedragare.

Tajallaei upptäckte uttagen den 6 augusti 2018 och kontaktade omedelbart banken. Det visade sig att bedragarna även hade lyckats ta ut 35 000 kronor från hans konto i SEB, samt att de hade ansökt om kredit på 250 000 kronor hos Santander Bank. Tajallaei spärrade banktjänsterna och lyckades stoppa kreditansökan. Han polisanmälde även bedrägerierna samma dag. Åtal är väckt mot fem tilltalade avseende grovt bedrägeri och i det målet (Örebro tingsrätt, B 6031-19) är Tajallaei en av 85 målsägande.

SEB har till Tajallaei återbetalat uttagen med ett belopp om 23 000 kronor, d.v.s. banken har låtit Tajallaei själv få svara för ett belopp om 12 000 kronor. Länsförsäkringar Bank AB har inte återbetalat några belopp.

Tajallaei kan acceptera att han genom grov oaktsamhet skall anses ha åsidosatt sina åligganden mot banken, men inte att han dessutom skall anses ha handlat särskilt klandervärt, varför han som konsument endast ska svara för ett belopp om 12 000 kronor. Resterande belopp efter avdrag om 12 000 kronor, d.v.s. 385 000 kronor skall således återbetalas till hans konto.

4. SKÄL FÖR ÄNDRING

4.1 *Betaltjänstlagen*

Genom att utvecklingen har gått mot ett kontantfritt samhälle har bankerna kunnat minimera risken för att kriminella kan komma åt bankernas och kontohavarnas pengar genom bankrån. Det har istället lett till att kriminella hittat nya vägar för att komma åt samma pengar, nämligen genom förslagna bedrägerier riktade mot kontohavarna. Risken har därmed kommit att flyttas över från bankerna till bankernas kunder. Det är viktigt att bankerna ligger i framkant och utvecklar säkra lösningar, vilket bäst tillförsäkras genom att bankerna alltså har ett ansvar när det går fel. Banken behöver incitament för sitt fortsatta säkerhetsarbete. Det är också så att bankerna har bättre möjligheter och rutiner för att bevaka och återkräva pengar från dömda bedragare, vilket också är ett skäl att banken fortsatt ska ha ett stort ansvar i bedrägerifall.

Det här målet handlar om ett fall när det har gått fel. När en kontohavare utsatts för ett bedrägeri, varigenom kriminella genom skicklig manipulation av en kontohavare, lyckats kringgå bankernas säkerhetssystem. Det här målet handlar om obehöriga transaktioner och det konsumentskydd som återfinns i Lag (2010:751) om betaltjänster, 5A kap.

Betaltjänstlagens skyddsregler (kap 5A) vid obehöriga transaktioner bygger på Eu-direktiv, där Sverige valt att ge kontohavarna något större skydd än vad direktivet kräver. Skyddet i konsumentförhållanden kan sägas vara uppbyggt i fyra olika nivåer:

1. Om kontohavaren inte på något sätt har medverkat vid en obehörig transaktion måste banken återbetala hela beloppet (1§).
2. Om obehöriga transaktioner kunnat genomföras på grund av att kontohavaren inte har skyddat sin personliga behörighetsfunktioner ansvarar kontohavaren för belopp upp till 400 kronor, överskjutande belopp måste banken betala tillbaka (2§).
3. Om obehöriga transaktioner kunnat genomföras på grund av att kontohavaren inte har skyddat sina personliga behörighetsfunktioner och därvid varit grovt oaktsam, ansvarar kontohavaren för belopp upp till 12 000 kronor, överskjutande belopp måste banken betala tillbaka (3§).
4. Om obehöriga transaktioner kunnat genomföras på grund av att kontohavaren inte har skyddat sina personliga behörighetsfunktioner och därvid varit grovt oaktsam och handlat särskilt klandervärt, ansvarar kontohavaren för hela beloppet och banken behöver således inte återbetala någonting (3§).

Utgångspunkten är således att banken skall återinsätta pengarna till kontohavarens konto och att det skall krävas mycket för att banken helt ska undgå sitt ansvar. Det är också banken som har bevisbördan.

I förarbetena (prop. 2009/10:122 s. 29), talas det om graverande och för kontohavaren ytterst besvärande omständigheter som skall föranleda att denne skall ansvara fullt ut. Det har uttryckts som att kontohavaren varit likgiltig till risken för obehöriga transaktioner och det talas om kvalificerade former av grov oaktsamhet. Enligt den systematik som lagstiftaren tänkt sig utgör således det fjärde steget – grovt oaktsam och särskilt klandervärd – det mest klandervärda beteendet hos en kontohavare.

Det har även uttryckts som att det skulle vara stötande om banken behöver ansvara till någon del. Med det uttrycket kan inte avses stötande för banken, utan det bör vara det allmänna rättsmedvetandet som avses. Mot bakgrund av att det är bankerna som skapar säkerhetslösningarna och som också har kontroll över dem, tillsammans med bankernas ekonomiska resurser bör ribban för vad som skall anses vara stötande läggas relativt högt.

Det bör därutöver vara en tydlig skillnad mellan att vara grovt oaktsam och att vara grovt oaktsam och därtill handa särskilt klandervärt, särskilt som de ekonomiska konsekvenserna för den enskilde ofta är betydande.

4.2 *Hovrättens bedömning*

Hovrättens domskäl inleds med mycket tydlig och ingående genomgång av rättsliga synpunkter (domen sid 4-8). Av särskilt intresse för målet är diskussionen kring begreppen grovt oaktsamt och särskilt klandervärt i betaltjänstlagen. Hovrätten slår fast att enbart ett åsidosättande av tillämpliga avtalsvillkor inte är tillräckligt för att det ska föreligga mer än enkel oaktsamhet, utan det krävs också att åsidosättandet i det enkilda fallet varit grovt oaktsamt. Den delen av diskussionen innehåller inga nyheter i svensk rätt. Hovrätten exemplifierar sedan vad som skulle utgöra grov oaktsamhet och de exempel som lämnas kan jämföras med Tajallaeis agerande i det aktuella målet. Hovrätten övergår sedan till en diskussion om särskilt klandervärda beteenden enligt betaltjänstlagen och i den diskussionen nämns medvetet risktagande och likgiltighet som skäl för att anse ett handlande grovt oaktsamt och särskilt klandervärt.

Hovrätten gör slutligen en bedömning av Tajallaeis fall och slår, utan att närmare redogöra för varför, att Tajallaei varit grovt oaktsam och handlat särskilt klandervärt, trots att han varit utsatt för ett "tämligen förslaget" bedrägeri. Det handlande som hovrätten lägger Tajallaei till last är att han inte skyddat sina personliga behörighetskoder och därigenom brutit mot bankens allmänna villkor (det som hovrätten tidigare påpekade utgjorde enkel oaktsamhet), utan att vidta åtgärder såsom att motringa banken eller ställa kontrollfrågor. Vad hovrätten lägger Tajallaei till last konstituerare grov oaktsamhet, men frågan varför Tajallaeis agerande skall anses vara särskilt klandervärt besvaras inte.

Hovrättens bedömning innebär i praktiken att det inte finns någon märkbar skillnad mellan begreppen grovt oaktsam och grovt oaktsam och särskilt klandervärt handlande i betaltjänstlagens mening. Hovrättens tolkning, i vart fall med den motivering som lämnats, kan inte vara riktig.

4.3 *Tingsrättens bedömning*

Tingsrättens genomgång av rättsliga utgångspunkter är avsevärt mycket kortare än hovrätten, men tingsrätten understyrker att ett särskilt klandervärt handlande måste avse kvalificerade former av grov oaktsamhet. Hovrätten konstatera visserligen samma sak, men tingsrätten förhåller sig till sin slutsats när den sedan övergår till bedömningen i det aktuella fallet och företar en nyanserad bedömning av Tajallaeis situation och agerande.

Tingsrätten bedömer att Tajallaei genom att ha lämnat ut svarskoder till en för honom okänd person har agerat grovt oaktsamt. Tingsrätten slår dock fast att Tajallaei har varit utsatt för ett förslaget bedrägeri och att han på sina frågor till bedragaren fått svar som för honom framstått som acceptabla, att han invaggades i en falsk trygghet genom bedragarens förslag om att i första hand vända sig till sitt lokala bankkontor för att lösa probelemet. Tingsrätten landar slutligen i att Tajallaei mot bakgrund av uppgifter och omständigheter i målet inte kan anses ha varit likgiltig inför risken att obehöriga transaktioner skulle genomföras och att hans handlande därmed inte är särskilt klandervärt. Tingsrätten anser heller inte, med hänvisning till förarbetsuttalanden, att det skulle vara stötande om banken fick svara för beloppen.

Tingsrättens analys och bedömning är väl avvägd och gör på ett tydligt sätt skillnad på begreppen i betaltjänstlagen 3§. Tingsrättens dom är riktig, varför hovrättens dom skall ändras.

5. **PRÖVNINGSTILLSTÅND**

Skäl för prövningstillstånd föreligger då det är av vikt för rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen. Målet är av stort allmänintresse och rättsläget är oklart. Därutöver är omständigheterna väl utredda och i stort sett otvistiga:

5.1 *Oklart rättsläge*

Den huvudsakliga frågeställningen i målet är huruvida Tajallaei har varit grovt oaktsam

och särskilt klandervärd. Frågan om grov oaktsamhet finns det utbildad praxis kring från andra rättsområden, men vad som konstituerar att en grovt oaktsam person dessutom har varit särskilt klandervärd, är inte klarlagt. Det finns ett behov av klargörande och framför allt behöver det tydliggöras vad skillnanden är mellan att vara grovt oaktsam och att vara grovt oaktsam och särskilt klandervärd (Betaltjänstlagen 5A kap, 3§).

Lagstiftningen är förhållandevis ny och någon rättspraxis har ännu inte bildats i domstol. ARN som först bedömde ärendet synes ha som utgångspunkt att kontohavaren alltid är grovt oaktsam och särskilt klandervärd när denne inte skyddat sina behörighetsfunktioner och avgör ärendet efter genomgång av ursäktande omständigheter. ARN ansåg inte att det fanns några ursäktande omständigheter i Tajallaeis ärende och ansåg honom därför vara ansvarig för hela beloppet. Stockholms tingsrätt avgjorde målet genom att bifalla käromålet och hade endast att bedöma målet utifrån avgöranden i Allmänna reklamationsnämnden och förarbetsuttalanden. Hovrätten, som ändrade tingsrättens dom, lutade sig utöver tidigare nämna uttalanden även på viss annan praxis från Högsta domstolen i diskussionen om vad som generellt konstituerar oaktsamhet. Hovrätten försöker utifrån annan praxis resonera sig fram till en tolkning av begreppet särskilt klandervärd. Se hovrättens utförliga resonemang i domen, ”Rättsliga utgångspunkter” sid 4-8).

I sammanhanget vill jag citera hovrätten, sid 7, sista stycket:

Beträffande innebörden av begreppet särskilt klandervärd i betaltjänstlagen uppstår enligt hovrättens mening gränsdragningsproblem i förhållande till begreppet grovt oaktsam. Uttrycket särskilt klandervärd förekommer inte i de bakomliggande EU-direktiven och är inte heller i övrigt ett vedertaget begrepp på civilrättens område.

Det kan konstateras att ARN, tingsrätten och hovrätten alla bedömt Tajallaeis agerande på olika sätt och med olika resultat, i brist på vägledande praxis.

5.2 Stort allmänintresse

I takt med att hantering och betalning med kontanter övergått till olika digitala lösningar

har också bedrägerierna ökat. Idag sker i stort sett alltid betalningar digitalt, vilket ställer stora krav på bankernas säkerhetslösningar. Bankerna bör ha ett stort ansvar vid obehöriga transaktioner och bedrägerier då de förfogar över säkerhetslösningarna. Bankerna måste ha ett fortsatt incitament att utveckla säkrare betallösningar i takt med att bedragare utvecklar nya metoder för att komma åt pengar.

Redan efter att Stockholms tingsrätt hade meddelat sin dom började andra utsatta bankkunder att höra av sig med förnyat hopp om att bankerna ska få ett större ansvar när det går fel. Aftonbladet gjorde också en reportageserie om detta i samband med att tingsrättens dom meddelades för att belysa det orimliga i att lägga allt ansvar på bankkunderna ("Bedragare lurade Maj-Britt på hennes livs besparingar, 5 oktober 2020 och "Han tog kampen mot banken – och vann", 6 oktober 2020).

Efter hovrättens avgörande kontaktades undertecknad av en IT-konsult som sade sig ha följt utvecklingen då lagstiftningen var ute på remiss. Denne påtalade att hovrättens tolkning inte var i linje med hur diskussionerna i hovrätten fördes. I diskussionen ansåg konsulten att bankernas ansvar för de tekniska lösningarna inte beaktats och att banken borde ha haft ett säkerhetssystem som förhindrat överföringarna - bl. a. spärr mot ovanliga transaktioner.

Det är klart att lagstiftningen och domstolarnas tolkning av denna har ett stort intresse för allmänheten.

5.3 *Bevisfrågor*

Tajallaei åberopar visserligen viss bevisning, men denna kan mer ses som utredning till belysande av de faktiska omständigheterna. Omständigheterna i målet har i huvudsak varit ostridiga hela tiden ända från tingsrätten. Den enda egentliga bevisfrågan har varit huruvida Tajallaei lämnade ut svars-koder vid första telefonsamtalen med bedragaren. Sin personliga kod har Tajallaei inte lämnat ut och det påstås heller inte i målet. Såväl tingsrätten som hovrätten har kommit fram till att Tajallaei måste ha lämnat ut svars-kod vid åtminstone något tillfälle. Det finns ingen anledning att ifrågasätta underinstansernas bedömning i den delen.

Målet innehåller således inga komplicerande bevisfrågor, vilket gör det enkelt att fokusera på skillnaden mellan att vara grovt oaktsam och svara för 12 000 kronor, eller att vara grovt oaktsam och särskilt klandervärd och däremot svara för hela beloppet.

6. BEVISNING OCH HANDLÄGGNING

Masoud Tajallaei åberopar samma bevisning som i hovrätten, nämligen följande:

- Meddelande om underskrift i Mobilt Bank-Id, till styrkande av att Tajallaeis konto i SEB, felaktigt anges tillhöra Länsförsäkringar och att det alltså förekommer att meddelandena innehåller felaktigheter, trots att det inte är fråga om bedrägerier.
- Inspelning i tingsrätten av förhör under sanningsförsäkran med Masoud Tajallaei, till styrkande av:

att uttagen om sammanlagt 397 000 kronor var obehöriga och skedde utan hans medgivande eller vetskap.

att bedragarna varit mycket skickliga, varför han aldrig ens misstänkte att det kunde vara fråga om något oegentligt.

att han inte skall anses ha handlat särskilt klandervärt.

Målet kan avgöras utan huvudförhandling.

Enköping den 16 juli 2021

Magnus Nyström